

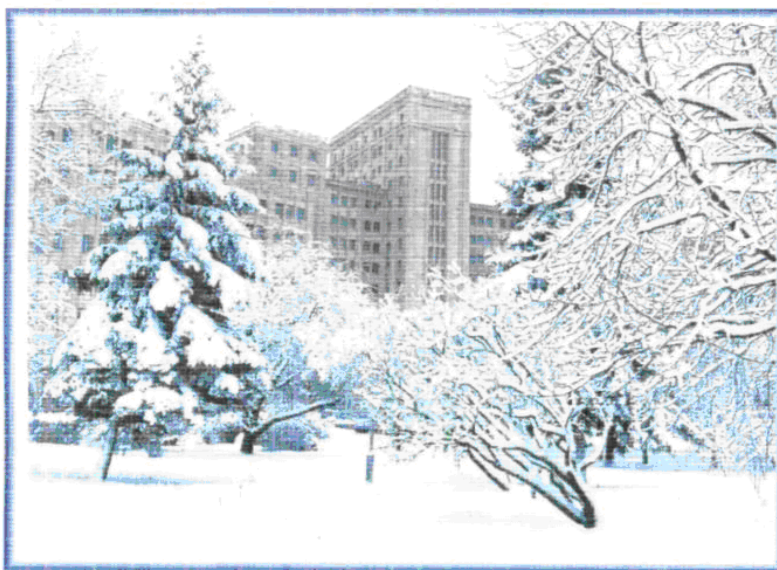

**Міністерство освіти і науки,
молоді та спорту України**

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. Каразіна**

ЧАСОПИС

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ

11(2)/2011

ISSN 2076-1333

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ЧАСОПИС

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ
ГЕОГРАФІЇ

ВИПУСК 11 (2)

Харків
2011

Міжрегіональний збірник наукових праць «Часопис соціально-економічної географії» розглядає сучасні проблеми суспільства, що вирішуються економічною та соціальною географією, і відображає результати новітніх досліджень у цій галузі. У збірнику розкриваються питання теорії та практичного застосування досліджень соціально-економічної географії в різних регіонах України та у світі.

Для викладачів вищих закладів освіти, науковців і фахівців у цій галузі.

Межрегиональный сборник научных трудов «Часопис соціально-економічної географії» рассматривает современные проблемы общества, решаемые социально-экономической географией, и освещает результаты новейших исследований в этой области. В сборнике раскрываются вопросы теории и практического использования исследований социально-экономической географии в различных регионах Украины и в мире.

Для преподавателей вузов, научных работников и специалистов в этой области.

Inter-regional journal «The Chronicle of Social-Economic Geography» is devoted to modern problems of society that could be solved with the methods of social-economic geography. It enlightens the latest studies in this field. There are different questions concerning the theory and practical use of the results of social-economic geography researches in different Ukraine regions and all over the world.

It is recommended for high school lectures, scientists and specialists in this subject.

Затверджено до друку рішенням Вченої ради Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, протокол № 12 від 28.11.2011 р.

Редакційна колегія: Олійник Я.Б. – д.економ.н., професор, член-кореспондент АПН України – шеф-редактор (Київ), Немець Л.М. – д.геогр.н., професор – голова редакційної колегії (Харків), Голіков А.П. – д.геогр.н., професор (Харків), Костриков С.В. – д.геогр.н., професор (Харків), Немець К.А. – д.геогр.н., професор (Харків), Пересадько В.А. – д.геогр.н., професор (Харків), Решетов І.К. – д.геол.-мін.н., професор (Харків), Руденко В.П. – д.геогр.н., професор (Чернівці), Топчієв О.Г. – д.геогр.н., професор (Одеса), Черваньов І.Г. – д.техн.н., професор (Харків), Шаблій О.І. – д.геогр.н., професор (Львів), Шищенко П.Г. – д.геогр.н., професор, член-кореспондент АПН України, президент Українського географічного товариства (Київ), Кандиба Ю.І. – к.геогр.н., технічний секретар (Харків).

Міжнародна рада редакційної колегії: Євдокімов М.Ю. – д.геогр.н., професор (м. Смоленськ, Росія), Корнілов А.Г. – д.геогр.н., професор (м. Белгород, Росія), Петін О.М. – к.геогр.н., професор (м. Белгород, Росія), Станайтіс С. – доктор географії, доцент (м. Вільнюс, Литва).

Адреса редакційної колегії: Кафедра соціально-економічної географії і регіонознавства, геолого-географічний факультет, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, пл. Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна; тел.: +38 (057) 707-5274; e-mail: chasopys_seg@mail.ru.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, власних імен тощо.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 10768 від 21.12.2005.

З М І С Т

Горизонти науки

<i>Ярослав Олійник, Анатолій Мельничук, Олена Кононенко</i> КОНЦЕПТУАЛЬНА СУТНІСТЬ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ЯК СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНОГО ПРОЦЕСУ	5
<i>Константин Немец, Людмила Немец</i> НОВЫЙ ПОДХОД В ПРОСТРАНСТВЕННОМ АНАЛИЗЕ СОЦИАЛЬНО-ГЕОГРАФИЧЕСКИХ СИСТЕМ	10
<i>Сергій Костріков</i> ЩОДО ІНВАЙРОНМЕНТАЛЬНОГО АСПЕКТУ СТАЛОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ: ВИХІД У ЧЕТВЕРТИЙ ВИМІР	13
<i>Yuliya Yakovleva</i> SOCIAL SPHERE: AIMS AND FACTORS OF DEVELOPMENT	19
<i>Victoriya Yavorska</i> THE QUESTION OF HISTORICAL-GEOGRAPHICAL (GENETIC) APPROACH TO SOCIAL AND GEOGRAPHICAL RESEARCH (brief review)	23
<i>Olha Lyubiceva, Ihor Smyrnov, Serhiy Syrovets</i> SOCIAL CHALLENGES OF GLOBALIZATION: UKRAINIAN CONTEXT	30

Наукові повідомлення

<i>Іван Ровенчак</i> ГЕОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОЯСНОГО ЧАСУ	36
<i>Костянтин Мезенцев, Наталія Мезенцева</i> ПУБЛІЧНІ ПРОСТОРИ КИСВА: ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ТА СУЧАСНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ...	39
<i>Леся Заставецька</i> ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СХЕМ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ І ФРАНЦІЇ	48
<i>Юлія Заволока, Тетяна Озерська</i> ОЦІНКА ПОЛОЖЕННЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ В СИСТЕМІ ХАРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ АГЛОМЕРАЦІЇ НА ОСНОВІ ТЕОРІЇ ГРАФІВ	51
<i>Олеся Корнус</i> ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ У СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ НАПЕРЕДОДНІ ДРУГОГО ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕПИСУ НАСЕЛЕННЯ	57
<i>Катерина Сегіда, Людмила Ключко, Зоя Бойко</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	62
<i>Сергій Пугач</i> МІЖДЕРЖАВНІ МІГРАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.....	66
<i>Юлія Заволока, Ольга Яновська</i> ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ	69
<i>Наталія Гук</i> ВПЛИВ ДЕСТАНДАРТИЗАЦІЇ І ФЛЕКСИБІЛІЗАЦІЇ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ НА РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН	73
<i>Людмила Немец, Наталія Моштаківа</i> ПОЗАШКІЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНІ ЗАКЛАДИ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ	81
<i>Владимир Редин</i> СОСТОЯНИЕ РАЗВИТИЯ ГОСТИНИЧНОГО ХОЗЯЙСТВА ГОРОДА ХАРЬКОВА	88
<i>Юрій Кандиба</i> ПРОСТОРОВО-ЧАСОВІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТВАРИННИЦТВА ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	90
<i>Андрій Калько</i> ГАЛУЗЕВІ АСПЕКТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ МІНЕРАЛЬНО-СИРОВИННОЇ БЕЗПЕКИ	94
<i>Петро Сухий, Костянтин Дарчук</i> СТРУКТУРА, РОЗПОДІЛ І ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ФОНДУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	99
<i>Ніна Нефедова</i> ТЕРИТОРІАЛЬНІ ВОДОГОСПОДАРСЬКІ СИСТЕМИ ТА ВОДОГОСПОДАРСЬКІ ПРОБЛЕМИ ОДЕСИ ...	107
<i>Костянтин Немец, Олексій Самойлов</i> АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	110

УДК 911.3

Людмила Немець, Наталія Моштаківа

ПОЗАШКІЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНІ ЗАКЛАДИ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Розроблено класифікацію позашкільних навчально-виховних закладів та зазначені їх основні функції та напрями діяльності. Проаналізовано територіальний розподіл закладів по містах і районах Луганської області. За допомогою графоаналітичного методу багатовимірної класифікації визначено рівень розвитку позашкільної освіти в адміністративно-територіальних одиницях регіону, що дозволило проранжувати їх за цим показником та виділити 4 групи міст і районів області – з високим рівнем розвитку діяльності позашкільних навчально-виховних закладів, з рівнем вищим за середній, нижчим за середній та низьким.

Ключові слова: позашкільні навчально-виховні заклади, школи естетичного виховання, територіальна організація позашкільних навчально-виховних закладів Луганської області, групи адміністративно-територіальних одиниць Луганської області за рівнем розвитку позашкільної освіти

Людмила Немец, Наталия Моштаківа. ВНЕШКОЛЬНЫЕ УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНЫЕ УЧРЕЖДЕНИЯ ЛУГАНСКОЙ ОБЛАСТИ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ОСОБЕННОСТИ ТЕРРИТОРИАЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ. Разработана классификация внешкольных учебно-воспитательных учреждений, определены основные их функции и направления деятельности. Проанализировано размещение учреждений по городам и районам Луганской области. С помощью графоаналитического метода многомерной классификации определен уровень развития внешкольного образования по административно-территориальным единицам региона, что позволило проранжировать их по этому показателю и выделить 4 группы городов и районов области – с высоким уровнем развития деятельности внешкольных учебно-воспитательных учреждений, с уровнем выше среднего, ниже среднего и низким.

Ключевые слова: внешкольные учебно-воспитательные учреждения, школы эстетического воспитания, территориальная организация внешкольных учебно-воспитательных учреждений Луганской области, группы административно-территориальных единиц Луганской области по уровню развития внешкольного образования.

Lyudmyla Niemets, Natalia Moshtakova. OUT-OF-SCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF LUGANSK REGION: PRESENT SITUATION AND FEATURES OF SPATIAL ORGANIZATION. Classification of out-of-school educational institutions was developed, their main functions and activity directions were determined. Placement of institutions in cities and districts of Lugansk region was analyzed. The level of out-of-school education in different administrative and territorial units of the region, using the semigraphical method of multidimensional classification, was identified what enabled ranking the units and marking out four groups of cities and districts of the region. They were a group with high level of development of out-of-school educational institutions' activity, above the average, below the average and low.

Key words: out-of-school educational institutions, aesthetic schools, spatial organization of out-of-school educational institutions of Lugansk region, groups of administrative and territorial units of Lugansk region according to out-of-school education level of development.

Вступ. Комерціалізація засобів масової інформації, значний неконтрольований потік видовищної продукції, що має агресивну спрямованість і низьку культуру, викликають необхідність створення умов для забезпечення змістовного дозвілля дітей. Зростає значення як для окремої людини, так і для суспільства в цілому позашкільної освіти, в основу якої мають бути покладені принципи гуманізму, демократизму, єдності загальнолюдських і національних цінностей, безперервності, наступності, багатуокладності й варіативності, добровільності, доступності та практичного спрямування. Позашкільна освіта здобувається вихованцями, учнями та слухачами в позаурочний час у позашкільних навчально-виховних закладах (ПНВЗ).

Вихідні передумови. ПНВЗ – це широкодоступні заклади освіти, які надають знання, формують вміння та навички за інтересами, забезпечують потреби особистості в творчій самореалізації та інтелектуальний, духовний і фізичний розвиток, підготовку до активної професійної та громадської діяльності, створюють умови для соціального захисту та організації змістовного дозвілля відповідно до здібностей, обдарувань та стану здоров'я вихованців, учнів і слухачів [1, ст. 1]. На сьогоднішній день існує ціла низка публікацій, присвячених дослідженню діяльності

ПНВЗ. Проте серед них переважають роботи педагогів, які досліджують передусім навчально-виховні аспекти функціонування закладів. Територіальні аспекти функціонування ПНВЗ, в т. ч. у регіональному розрізі, залишаються практично поза увагою сучасних науковців, зокрема суспільних географів.

Мета дослідження – провести комплексний аналіз мережі ПНВЗ Луганської області: розглянути функції та основні напрями діяльності закладів, розробити їх класифікацію, виявити територіальні особливості розміщення та рівня розвитку ПНВЗ Луганської області тощо.

Викладення основного матеріалу. До ПНВЗ Луганщини відносяться державні, комунальні та приватні заклади, які можуть існувати в різних формах, видах і типах (рис. 1) та діяти в різних функціональних напрямках (рис. 2).

Відповідно до основних напрямів діяльності та покладених на них завдань ПНВЗ виконують цілу низку функцій – дозвілєво-розважальну (рекреаційну), функцію соціалізації, виховну, освітньо-розвивальну, інформаційну, оздоровчу, реабілітаційну, спортивну, краєзнавчу та деякі інші.

На 1. 01. 2009 р. на території Луганської області функціонувало 79 шкіл естетичного виховання (ШЕВ) та 69 інших ПНВЗ (рис. 3) [4]. Практично всі вони діяли в містах та районних центрах області.

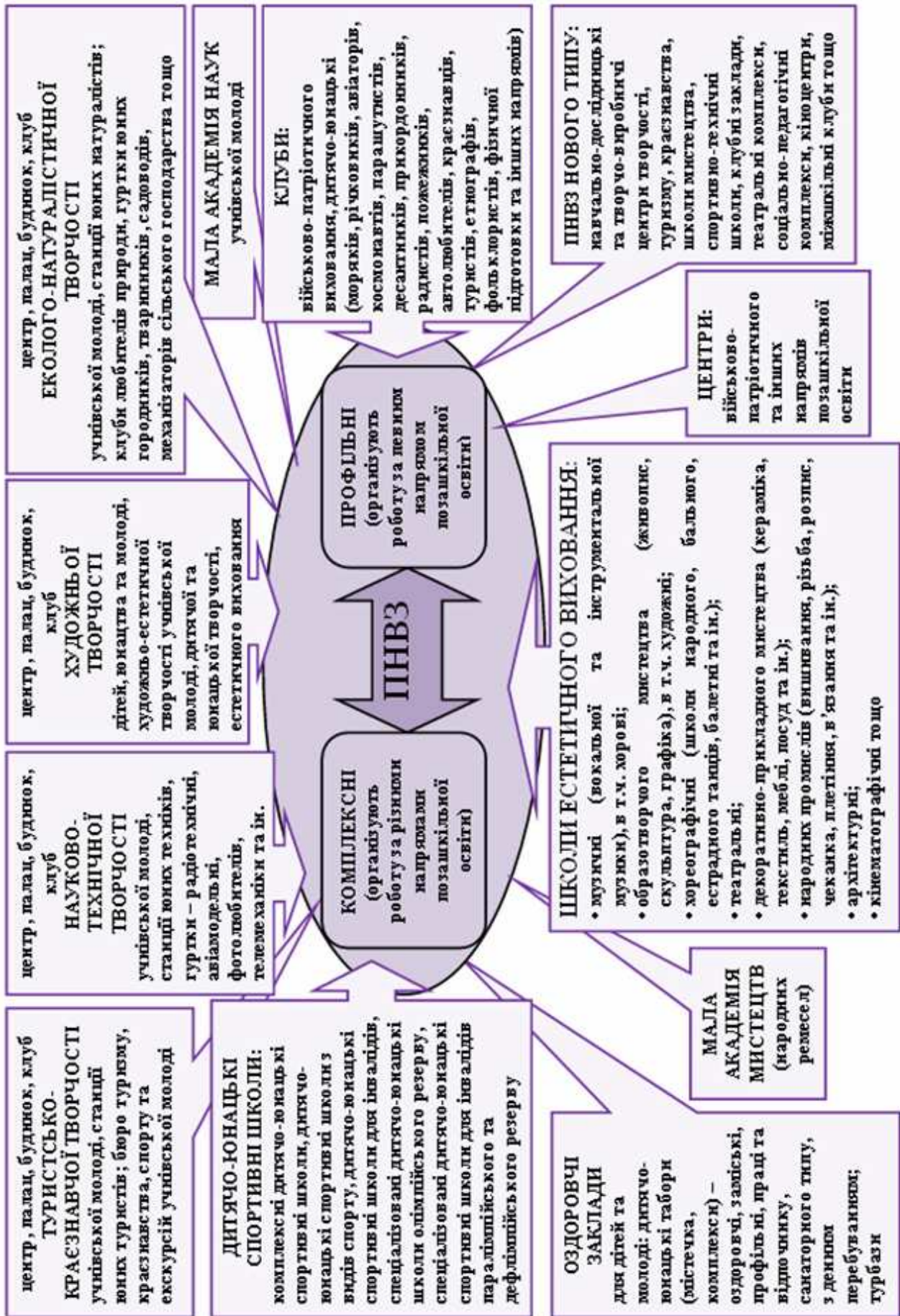

Рис. 1. Класифікація ПНЗ (складено авторами за [1, 3])

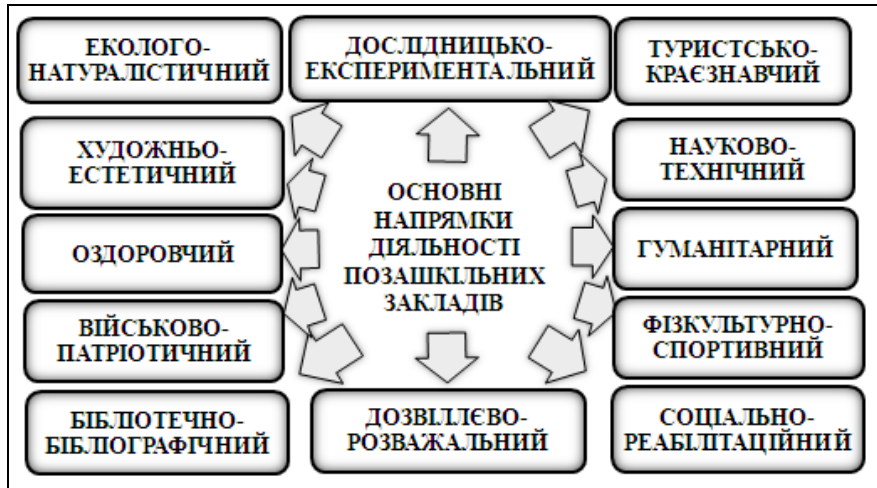

Рис. 2. Основні функціональні напрями діяльності ПНВЗ (складено авторами за [1])

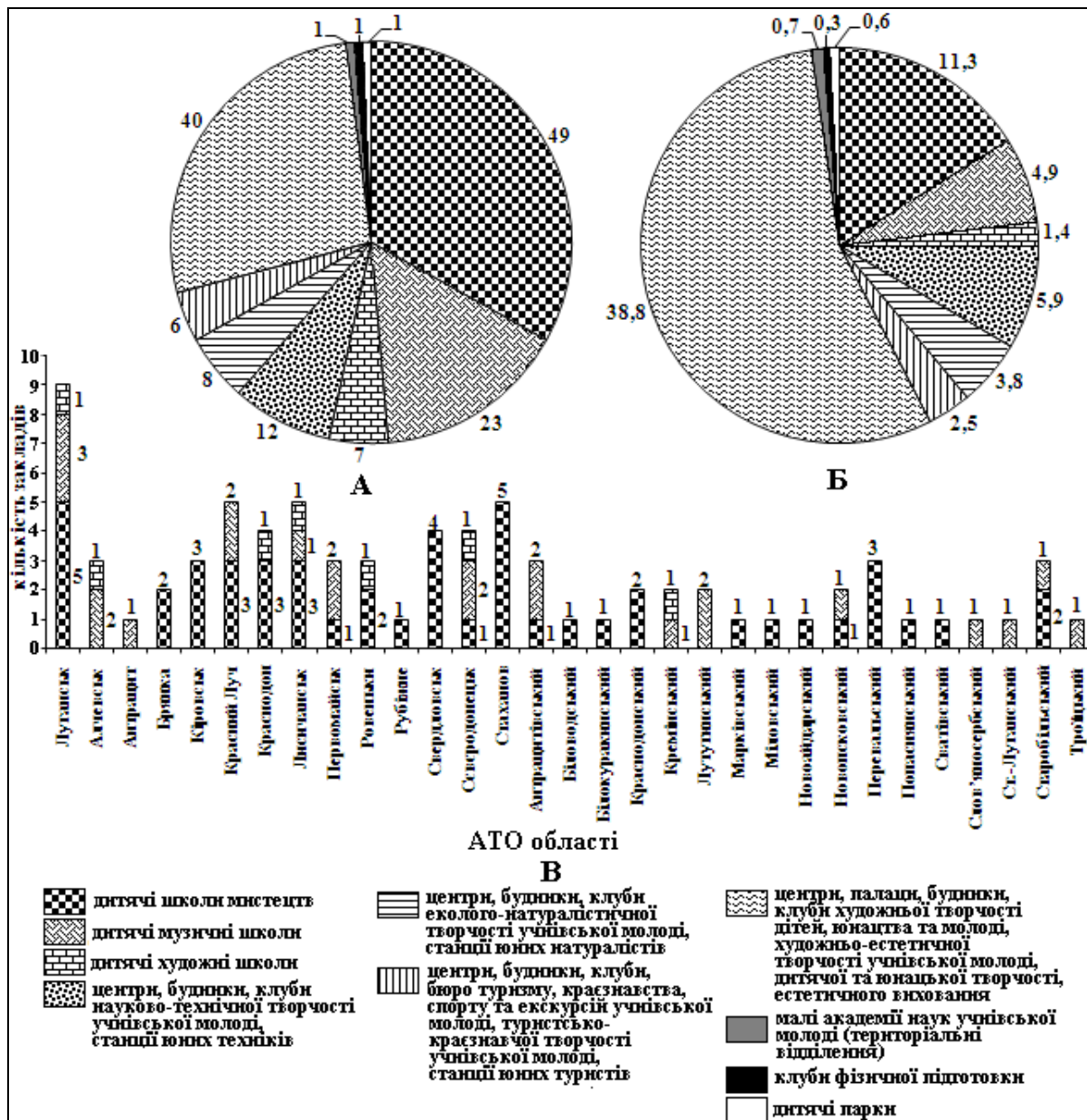

Рис. 3. ПНВЗ Луганської області на 1. 01. 2009 р.: А – кількість закладів різних видів, Б – ними обслуговано дітей, тис.; В – територіальний розподіл ШЕВ [4; 6]

Так, з 79 ШЕВ тільки 5 закладів працювали в сільській місцевості (в селах Червона Поляна і Дякове Антрацитівського, Шульгинка і Чмирівка Старобільського та Орджонікідзе Краснодонського районів) [6].

Відповідно до основних напрямів діяльності та покладених на них завдань ПНВЗ виконують цілу низку функцій – дозвілєво-розважальну (рекреаційну), функцію соціалізації, виховну, освітньо-розвивальну, інформаційну, оздоровчу, реабілітаційну, спортивну, краєзнавчу та деякі інші.

На 1. 01. 2009 р. на території Луганської області функціонувало 79 шкіл естетичного виховання (ШЕВ) та 69 інших ПНВЗ (рис. 3) [4]. Практично всі вони діяли в містах та районних центрах області. Так, з 79 ШЕВ тільки 5 закладів працювали в сільській місцевості (в селах Червона Поляна і Дякове Антрацитівського, Шульгинка і Чмирівка Старобільського та Орджонікідзе Краснодонського районів) [6].

Серед найбільших ПНВЗ Луганської області слід назвати:

- Луганський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді;
- Луганський обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді;
- Луганський обласний центр дитячо-юнацького туризму та краєзнавства;
- Комплексний позашкільний навчально-виховний заклад «Палац позашкільної роботи, творчості дітей та учнівської молоді м. Луганськ»;
- Луганський державний будинок художньої та технічної творчості.

Протягом 2008/2009 навч. року в ПНВЗ Луганської області навчалася 70,2 тис. дітей, в т. ч. 17,6 тис. – в ШЕВ і 52,6 тис. – в інших ПНВЗ (рис. 3) [4]. Позашкільною освітою було охоплено 36,8 % загальної кількості школярів (відповідно 9,2 % і 27,6 %). За цим показником область стабільно займає

одне з найперших місць в Україні. При цьому, незважаючи на загальне зменшення кількості ПНВЗ протягом останніх років (на 14 закладів за 1995-2010 рр.), в області спостерігається позитивна тенденція збільшення охопленості школярів позашкільною освітою – від 26,5 % в 1995/1996 навч. році до 39,5 % в 2009/2010 (табл. 1).

На основі цілого ряду показників, що характеризують діяльність ПНВЗ (зокрема, кількість ПНВЗ різних видів, в т. ч. в сільській місцевості; кількість дітей, що ними обслуговано; охопленість школярів позашкільною освітою; кількість працівників ПНВЗ тощо), за допомогою графоаналітичного методу багатовимірної класифікації [2] було проведено ранжування адміністративно-територіальних одиниць Луганської області за рівнем розвитку позашкільної освіти в 2008 р. (рис. 4). Це дозволило виділити в межах області 4 групи міст і районів за станом розвитку ПНВЗ: 1) з високим рівнем (Кіровськ, Алчевськ, Стаханов, Лисичанськ); 2) вищим за середній (Северодонецьк, Первомайськ, Краснодон, Луганськ); 3) нижчим за середній (Брянка, Красний Луч, Рубіжне, Ровеньки, Антрацитівський район); 4) низьким (всі інші райони та міста Свердловськ і Антрацит).

Проблема недостатнього розвитку позашкільної освіти в адміністративних районах, особливо в сільській місцевості, є характерною не тільки для Луганської області, а й для України в цілому, тому потребує нагального вирішення як на регіональному, так і на загальнодержавному рівні. У зв'язку з цим в Луганській області здійснюється координація зусиль місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, наукових, культурних установ, виробничих підприємств, громадських організацій на подальше становлення та розвиток закладів усіх типів і форм власності за основними напрямками позашкільної освіти.

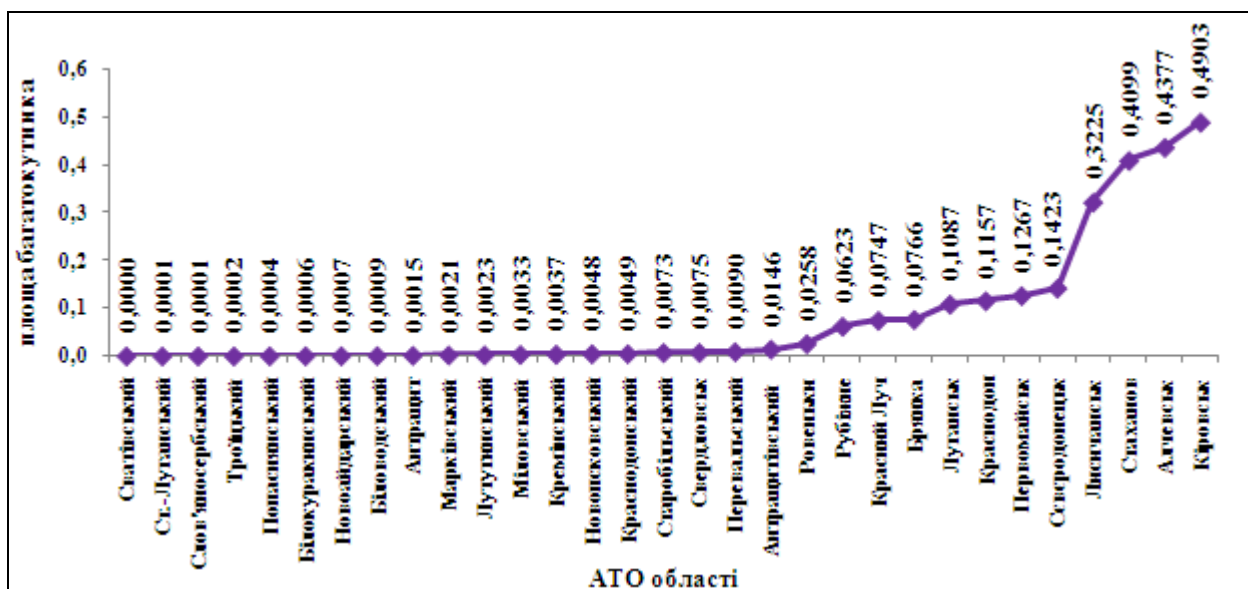

Рис. 4. Графік Паретто для розподілу міст і районів Луганської області за рівнем розвитку позашкільної освіти на 01.01.2009 р.

Таблиця 1

Динаміка мережі ПНВЗ Луганської області й України в 1995-2010 рр. [4; 5]

Навчальний рік	1995-1996	2000-2001	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010
Дітячі школи мистецтв Луганської області в них учнів, тис.	15	34	34	36	38	40	41	41	44	49	49
Дітячі школи мистецтв України	4,6	7,3	7,7	8,7	9,1	9,5	9,6	9,6	10,3	11,3	11,4
Дітячі музичні школи Луганської області в них учнів, тис.	244	307	312	319	348	358	370	377	389	418	422
Дітячі музичні школи України	63	41	41	39	37	35	34	34	31	23	23
Дітячі художні школи Луганської області в них учнів, тис.	14,5	6,8	6,6	6,1	5,8	5,6	5,6	5,2	5,4	4,9	5,0
Дітячі художні школи України	1201	1036	1025	1021	995	985	966	954	938	908	905
Дітячі художні школи Луганської області в них учнів, тис.	8	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Дітячі художні школи України	138	130	131	130	127	122	124	125	125	123	124
Дітячі хореографічні школи Луганської області в них учнів, тис.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Дітячі хореографічні школи України	10	9	10	11	11	11	12	12	10	10	10
Всього ШЕВ у Луганській області	86	82	82	82	82	82	82	82	82	79	79
Загальна кількість учнів у ШЕВ, тис.	20,5	15,2	15,5	16,0	16,1	16,4	16,5	16,1	17,1	17,6	17,8
Охопленість школярів Луганської області діяльністю ШЕВ, %	5,5	4,7	5,0	5,5	5,9	6,5	7,1	7,4	8,4	9,2	9,6
Всього ШЕВ в Україні	1593	1482	1478	1481	1481	1476	1472	1468	1462	1459	1461
Літома вага ШЕВ Луганської області в Україні, %	5,4	5,5	5,5	5,5	5,5	5,6	5,6	5,6	5,6	5,4	5,4
Центри, будинки, клуби науково-технічної творчості учнівської молоді, станції юних техніків в них учнів, тис.	13	13	13	13	13	13	12	11	11	12	12
Центри, будинки, клуби еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді, станції юних натуралістів в них учнів, тис.	10,7	8,6	6,7	5,7	6,5	6,0	6,1	5,7	5,7	5,9	6,0
Центри, будинки, клуби еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді, станції юних натуралістів в них учнів, тис.	11	9	9	9	9	9	9	8	8	8	8
Центри, будинки, клуби, бюро туризму, краєзнавства, спорту та екскурсій учнівської молоді, туристсько-краєзнавчої творчості учнівської молоді, станції юних туристів в них учнів, тис.	7,2	4,7	4,5	4,8	4,7	4,4	4,7	3,9	4,0	3,8	4,1
Центри, будинки, клуби, бюро туризму, краєзнавства, спорту та екскурсій учнівської молоді, туристсько-краєзнавчої творчості учнівської молоді, станції юних туристів в них учнів, тис.	8	7	7	7	7	7	7	7	7	6	6
Центри, палаци, будинки, клуби художньої творчості дітей, юнацтва та молоді, художньо-естетичної творчості учнівської молоді, дитячої та юнацької творчості, естетичного виховання в них учнів, тис.	5,3	3,4	2,9	3,3	3,1	2,9	3,6	3,2	3,3	2,5	2,5
Центри, палаци, будинки, клуби художньої творчості дітей, юнацтва та молоді, художньо-естетичної творчості учнівської молоді, дитячої та юнацької творчості, естетичного виховання в них учнів, тис.	41	40	40	40	40	40	41	40	40	40	41
Малі академії наук учнівської молоді (територіальні відділення) в них учнів, тис.	54,6	47,7	44,1	43,8	42,4	42,9	43,3	42,4	40,6	38,8	41,6
Малі академії наук учнівської молоді (територіальні відділення) в них учнів, тис.	-	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Малі академії наук учнівської молоді (територіальні відділення) в них учнів, тис.	-	-	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7

Продовжж. табл. 1

Клуби фізичної підготовки в них учнів, тис.	2	3	4	4	4	4	3	3	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Дитячі парки в них учнів, тис.	-	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Інші заклади в них учнів, тис.	0,1	-	0,3	0,3	0,3	0,3	1,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Всього ПНЗ у Луганській області	76	73	76	76	76	76	76	74	69	69	69	69	69	69	69	69	69	69	69
Загальна кількість учнів у ПНЗ, тис.	78,9	66,3	61,8	61,2	60,5	59,8	60,4	60,4	57,0	55,4	52,6	52,6	52,6	52,6	52,6	52,6	52,6	52,6	52,6
Охопленість школярів Луганської області діяльністю ПНЗ, %	21,0	20,4	20,0	21,0	22,2	23,7	25,8	26,4	26,4	27,3	27,6	27,6	27,6	27,6	27,6	27,6	27,6	27,6	27,6
ВСЬОГО ПНВЗ	162	155	158	158	158	158	158	156	151	151	148	148	148	148	148	148	148	148	148
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ УЧНІВ у ПНВЗ	99,4	81,5	77,3	77,2	76,6	76,2	76,9	73,1	73,1	72,5	70,2	70,2	70,2	70,2	70,2	70,2	70,2	70,2	70,2
Охопленість позашкільною освітою дітей шкільного віку, %	26,5	25,1	25	26,5	28,1	30,2	32,9	33,8	33,8	35,7	36,8	36,8	36,8	36,8	36,8	36,8	36,8	36,8	36,8

В результаті, на сьогоднішній день в регіоні вже накреслилися певні позитивні тенденції розвитку діяльності ПНВЗ – розширюється мережа груп, гуртків, творчих об'єднань, секцій і клубів, удосконалюються форми та методи позашкільної освіти. Найбільшим попитом у школярів користуються гуртки декоративно-прикладного мистецтва (57 % всіх гуртків і творчих об'єднань). Відроджуються гуртки бісерного рукоділля, писанкарства, витинанки, батику та ін. Великий інтерес проявляють діти до таких творчих об'єднань, як школи юних екологів, комп'ютерного зв'язку, природничих наук, журналістики, інформаційних технологій тощо. Зросло прагнення дітей до здобуття економічних знань, а також до експериментально-дослідницької роботи. Чинником позитивної тенденції в залученні дітей до здобуття позашкільної освіти є також цілеспрямована робота із створення відповідних умов для дітей сільської місцевості шляхом розвитку мережі філій ПНВЗ обласного та районного підпорядкування або відкриття

гуртків таких закладів на базі загальноосвітніх навчальних закладів сільської місцевості.

Висновки. ПНВЗ Луганської області відіграють пріоритетну роль в організації змістовного дозвілля і відпочинку дітей, вихованні й розвитку дитячих талантів та творчої особистості. Можливість вбирати в себе функції, що сприяють формуванню і розвитку підростаючого покоління, робить їх роботу привабливою, цікавою і змістовною, а це, у свою чергу, сприяє залученню до них молоді. Дозвільна установа дає можливість широким масам школярів розвивати свої творчі здібності і відкриває шляхи самореалізації особистості. У своїх вищих формах ця освітньо-дозвільна діяльність служить цілям виховання, освіти і самовиховання підростаючого покоління. Вирішуються дані завдання в позашкільних закладах своєрідно, в обмеженому поєднанні з культурним відпочинком та інтелектуальними розвагами. Це викликає сприятливий психологічний настрій і полегшує процес соціалізації підростаючого покоління.

Список використаних джерел:

1. Закон України від 22. 06. 2000 р. № 1841-III «Про позашкільну освіту»: за станом на 01. 01. 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1841-14>
2. Машков О.А. Графоаналітичний метод багатовимірної класифікації суспільно-географічних об'єктів / О.А. Машков, К.А. Немець // Часопис соціально-економічної географії: Міжрегіональний зб. наук. праць. – Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2010. – Вип. 8 (1). – 190 с. – с. 30-35.
3. Постанова КМУ від 06. 05. 01 р. № 433 «Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад»: за станом на 06. 09. 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=433-2001-%EF>
4. Статистичний щорічник Луганської області за 2008 рр.: Частина I / [за ред. С.Г. Пілієва]. – Луганськ: Головне управління статистики у Луганській області, 2009. – 382 с.
5. Статистичний щорічник України за 2008 р. / Державний комітет статистики України; за ред. О.Г. Осауленка. – К.: Консультант, 2009. – 567 с.
6. Статистичні матеріали про діяльність шкіл естетичного виховання Луганської області з 2000 по 2009 рр. Управління культури і туризму Луганської облдержадміністрації (довідка № 58/57 від 19. 01. 2010 р.).